

El Cercle d'Economia, juntament amb el CIDOB (Barcelona Centre for International Affairs), us ofereixen cada mes una breu anàlisi de la situació geopolítica global

Les claus geopolítiques del mes

Setembre 2026

Continuïtat i canvi en els grans conflictes globals

Pol Morillas, Director, CIDOB (Barcelona Centre for International Affairs)

Perspectives d'un conflicte a llarg termini a l'Iran. La guerra mostra els límits estratègics tant de l'Iran com dels Estats Units. L'Iran manté una gran capacitat per interrompre el trànsit a través de l'estret d'Ormuz. Atacant vaixells, utilitzant drons, mines submarines o simplement augmentant el preu de les assegurances de transport pot causar danys greus a l'economia regional i global, al preu dels hidrocarburs o al comerç de fertilitzants. Pot actuar sobre aquest punt d'estrangulament per fer valer els seus objectius a la guerra. Trump, en canvi, posseeix un poder convencional fenomenal: la seva flota armada i la capacitat d'escortar el pas dels vaixells a través d'Ormuz perquè el preu del petroli no pugi excessivament i així perjudiqui les seves perspectives electorals en les *midterm*. Els atacs dels EUA a la infraestructura petroliera iraniana i els atacs iranians als vaixells que naveguen per Ormuz continuen augmentant. El trànsit a través de l'estret de Bab el Mandeb també es veu complicat per la reactivació del conflicte al Iemen i la presa per part dels houthis (aliats de l'Iran) de posicions clau a la costa del país. L'Aràbia Saudita, que utilitza aquest estret com a ruta alternativa cap a Ormuz per a l'exportació d'hidrocarburs, també pateix atacs a la seva infraestructura energètica, des de plantes petrolieres fins a oleoductes.

Tant l'Iran com els Estats Units poden causar danys a l'adversari, i per tant, les perspectives d'un final immediat de la guerra són remotes. Algunes fonts suggereixen que Trump ja ha interioritzat aquest risc per a les eleccions, i que podria utilitzar tot el seu poder presidencial en la segona part del seu mandat per escalar la guerra. L'Iran compta amb la resiliència del règim i l'ajuda externa de Rússia i la Xina per aguantar el desgast de la guerra, sempre que les conseqüències de l'estrangulament econòmic no es tradueixin en protestes i inestabilitat del règim. La Guàrdia

Revolucionària pot haver conclòs que l'escalada de la guerra és l'única tàctica possible en resposta a la pressió econòmica imposada pel D-Day econòmic de Trump.

Alguna cosa es mou a Ucraïna. Els enviats de l'administració Trump, Steve Witkoff i Jared Kushner, van viatjar a Moscou i després a Kíev a principis de setembre, en la seva primera visita a Ucraïna des de l'inici de la guerra. És la visita de més alt nivell dels EUA a Ucraïna des que Trump va assumir el càrrec. Putin ha declarat que les negociacions són complexes però que les reunions han estat constructives. Zelensky s'ha declarat disposat a parlar. Els obstacles per a un possible alto el foc continuen sent els mateixos: la disposició de Rússia a ocupar territori que no controla a les regions disputades, la neutralitat d'Ucraïna i la seva no pertinença a l'OTAN, i el rebuig a garanties de seguretat futura per al país. Aquestes són condicions gairebé impossibles d'acceptar per a Zelensky, però tot i així, alguna cosa es mou en l'àmbit diplomàtic, amb els europeus intentant enfortir la posició d'Ucraïna i amb por de ser arraconats per Trump en futures negociacions.

Amb un hivern difícil a tocar, també a causa de la capacitat disminuïda d'Ucraïna per interceptar tots els atacs russos, Zelensky confia que atacar refineries, magatzems i transport aeri russos pot donar-li cert avantatge i augmentar els costos de la guerra per al Kremlin, obligant-lo a negociar. La rereguarda d'ambdós costats continua sota bombardejos intensos: Kíiv ha de suportar nits d'atacs continus amb míssils balístics i drons, mentre que Ucraïna ha atacat bases navals russes i terminals petrolers. El conflicte mostra signes d'expansió cap a altres països europeus, amb drons russos atacant punts fronterers amb Romania i Moldàvia i amb l'atac amb drons a l'aeroport de Leipzig (Alemanya) atribuït a Rússia. Tot i que Europa continua donant suport en gran mesura a l'esforç bèl·lic d'Ucraïna, la seva integració a la UE i el paper principal de Brussel·les en una possible mediació no mostren avenços significatius.

Ha començat la marea patriòtica a Alemanya? Alternativa per Alemanya va aconseguir el seu millor resultat fins ara a la regió de Saxònia-Anhalt, on va obtenir el 43,8% dels vots i 39 escons, tres menys que la majoria absoluta. La participació a les eleccions va ser propera al 80%, molt per sobre dels rècords anteriors, amb l'AfD beneficiant-se més que cap altre partit del vot dels antics abstencionistes. Saxònia-Anhalt és un *land* de l'est on la taxa d'immigració és molt baixa, malgrat que aquest ha estat un dels temes centrals de la campanya. El partit "vermell-marró" BSW, amb la seva barreja de polítiques econòmiques d'esquerres i d'extrema dreta sobre immigració, pot donar a l'AfD la clau del govern, cosa que seria un terratrèmol històric a l'Alemanya del cordó sanitari contra un partit amb clares simpaties pel nazisme. El seu manteniment podria enfortir el vot a favor de l'AfD en les properes eleccions regionals i tensar encara més el debat intern a la CDU de Merz, on certs sectors tendeixen a trencar l'aïllament de l'AfD per impedir el seu creixement, esperant un futur declivi.

El vot de protesta a Saxònia-Anhalt s'ha expressat amb un ampli suport a l'AfD, però té moltes més interpretacions que les de l'ascens de l'extrema dreta: el rebuig de les institucions i els seus representants tradicionals, el carisma del seu jove líder Ulrich Siegmund, les queixes respecte a Alemanya Occidental, la pèrdua d'estatus socioeconòmic i la desindustrialització de la regió, etc. El partit de Marine Le Pen no ha celebrat la victòria de l'AfD a causa de la proximitat del partit al nazisme. Le Pen fa anys que intenta que el Reagrupament Nacional esdevingui un partit sobiranista, però no d'extrema dreta, fiable per governar. També es va separar del grup AfD al Parlament Europeu, i els respectius líders han xocat en diverses ocasions per les seves posicions ideològiques, per exemple, en el discurs sobre immigració. L'AfD defensa la "remigració" i el Reagrupament Nacional, la "prioritat nacional". Tot i així, la victòria d'AfD a Saxònia-Anhalt es pot llegir com la primera d'una gran onada patriòtica, de cara a les pròximes eleccions a Europa des de finals del 2026 i durant el 2027. Voten Suècia, França, Espanya, Itàlia i Polònia, i en tots ells el patriotisme i l'extrema dreta estan marcant el to del debat polític.

La geopolítica de Ceuta. Més enllà de les seves conseqüències internes, la crisi a Ceuta deixarà impactes diferents i duradors en termes geopolítics. La instrumentalització de la migració, per acció o omissió de tercers estats, és una de les amenaces híbrides que afronta la seguretat europea, igual que el sabotatge de cables submarins, la desinformació i la interferència en els processos electorals. Totes aquestes són amenaces tangibles, però l'atribució i responsabilitat de les quals són difícils de clarificar. El Marroc es troba en una posició privilegiada respecte als Estats Units, especialment després del seu suport als Acords d'Abraham i el reconeixement del pla d'autonomia per al Sàhara Occidental, una posició que més tard va ser adoptada per altres països com Alemanya, el Regne Unit, França i Espanya, i que es va reflectir en un canvi de posició de les Nacions Unides amb una resolució del Consell de Seguretat. La cooperació amb Israel, especialment en matèria de seguretat i intel·ligència, també és alta, igual que la seva renovada política exterior envers l'Àfrica subsahariana i la seva creixent prominència regional. D'altra banda, la frontera amb el Marroc és física i tossuda, cosa que requereix bones relacions bilaterals.

La crisi a Ceuta també ha beneficiat tots aquells actors que volen una Unió Europea debilitada i dividida per la gestió del fenomen migratori. La carta de 22 països, basada en premisses falses com que l'entrada massiva a Ceuta suposava un risc per a la lliure circulació (quan cap migrant va entrar a la península espanyola i sense tenir en compte les disposicions específiques de Ceuta i Melilla a Schengen), mostrava com molts països preferien mostrar signes de desunió interna a causa dels seus contextos polítics interns en lloc de mostrar solidaritat amb el país que havia patit una greu violació de les seves fronteres. Rússia o la missió patriòtica promoguda per la Casa Blanca a Europa prendran nota d'aquest episodi com un exemple de divisió i debilitament de la UE.

La cursa pel càrrec més difícil del món. El nou i desè Secretari General de les Nacions Unides hauria de començar el seu mandat l'1 de gener de 2027. Fins ara, hi ha un total de 8 candidatures per al càrrec més complicat del món, amb dos noms addicionals i especulatius com el president de la FIFA Gianni Infantino i el cap de la Junta de Pau de Gaza de Trump, Nickolay Mladenov. Les candidatures oficials són: Rafael Grossi (Argentina), director general de l'Agència Internacional de l'Energia Atòmica; Michelle Bachelet, expresidenta de Xile; Macky Sall, expresidenta del Senegal; Rebeca Grynspan (Costa Rica), cap de la UNCTAD i exvicepresidenta del seu país; María Fernanda Espinosa (Equador), expresidenta de l'Assemblea General de les Nacions Unides; Carolyn Rodrigues-Birkett, representant permanent de Guyana a les Nacions Unides; Olara Otunnu (Uganda), exsecretària general adjunta de les Nacions Unides; i Ivonne A-Baki, exambaixadora de l'Equador.

El consens fins ara era que una dona hauria d'ocupar el càrrec per primera vegada i que, per representació geogràfica, li tocava a una dona llatinoamericana ser l'escollida. Cap membre permanent del Consell de Seguretat hauria de vetar el candidat, i en un primer moment Grynspan i Grossi (per la seva proximitat a Trump) semblaven els més adequats. Grossi, però, sembla que compta amb la oposició de Rússia per la seva posició sobre la central nuclear de Zaporíia i està acusat d'esforços excessius de mediació amb l'Iran, cosa que podria antagonitzar-lo amb els Estats Units. El Regne Unit també dubta a donar-li suport a causa del conflicte verbal reobert amb Milei sobre les Illes Malvines/ Falklands. Els vincles de Grynspan amb la Xina i la seva cooperació prèvia amb Rússia en l'acord dels cereals del Mar Negre podrien beneficiar-la davant d'aquests dos membres del P5, però la seva crítica als aranzels nord-americans podria haver-li costat el favor de Washington. Bachelet s'enfronta a oposició dels conservadors nord-americans i Pequín.

El debat de fons és si el pròxim secretari o secretària general hauria de ser un simple administrador o bé un líder amb capacitat per mediar i tenir un paper actiu en els principals conflictes internacionals. L'estat feble de l'organització i la voluntat dels Estats Units i Rússia indiquen que probablement es decantaran per un perfil com el primer. La Xina, que ha omplert alguns dels buits de finançament deixats per les retallades de Washington, intenta tenir un paper més actiu en aquesta elecció.

Pol Morillas

13 de setembre de 2026

Amb la col·laboració de:

CIDOB

BARCELONA
CENTRE FOR
INTERNATIONAL
AFFAIRS